

IMPACTE DE L'AJUDA D'EMERGÈNCIA SOBRE LA POBLACIÓ

Graça Machel, Relatora de l'Informe Machel de Nacions Unides

Ponència pronunciada en portugués, transcrita de la traducció simultània al català

Voldria en primer lloc agrair a la Fundació Alfons Comín per haver-me convidat a participar en aquesta sèrie de conferències i en aquesta sèrie de reflexions que ja han començat des de fa alguns dies. Perquè això em permet associar-me a una iniciativa que considero que és molt important per poder aproximar els pobles i aportar experiències i reflexions de diferents punts de vista del món i contribuir a que les persones puguin donar-se les mans i puguin aproximar-se. Vull donar les gràcies, per tant, a la Fundació pel paper facilitador d'aquests contactes que estan establint-se aquí i també voldria agrair a la família Comín, i en particular a Maria Lluïsa, per la gran amistat que m'han brindat a mi i la meua pròpia família i que ha estat un element més per facilitar la meua presència aquí, en què compartiré amb tots vostès el que és Moçambic, Àfrica i alguna reflexió dels països en vies de desenvolupament, dels que jo formo part.

Crec que el paper que està desenvolupant la Fundació és el de crear ponts de comunicació, tractar i aportar diferents temes d'actualitat per poder debatre'ls aquí i ajudar perquè les persones puguin transportar-se a través del contacte, a través de la informació, i que en alguns moments determinats es puguin situar a Àfrica, a Àsia, a Amèrica Llatina. I jo crec que això és un paper molt important en la realitat actual, perquè és molt fàcil parlar de l'aldea global, però també ho és molt mirar només el propi melic. D'això n'hem de ser conscients, perquè si no ens donem les mans els uns als altres, crec que no tindrem un gran futur en les relacions internacionals. Dit d'una altra manera, aquests tipus de debats el que fan és humanitzar les relacions internacionals. Vull dir que deixen de ser relacions entre estats per ser relacions més humanes, més de cor, més d'allò que ens ve de dins com a éssers humans. I necessitem molt aquest aspecte dins de les relacions internacionals, perquè moltes vegades es parla del món de la política, del món de l'intercanvi comercial, i es perd aquest alè humà que ens uneix a tots. I penso que la Fundació està aconseguint-ho. Per això jo volia agrair a Maria Lluïsa aquest esforç.

El segon punt que m'agradaria tractar és que em van proposar parlar de l'impacte de l'ajuda humanitària a les poblacions, però en un marc més ampli, de l'altra cara de l'ajuda humanitària. La primera qüestió que a mi m'agradaria presentar perquè hi pensem tots és la següent: l'ajuda humanitària és per si mateixa un concepte correcte o no ho és? L'ajuda humanitària suggereix per a mi que existeix un grup de persones que tenen i que poden i que per tant, ajuden des de dalt cap a baix, ajuden a uns altres que no tenen i que no poden. Aquest concepte és el que a mi m'agradaria poder desafiar. En la perspectiva d'humanitzar les relacions internacionals jo diria que tal vegada no hauríem de parlar d'ajuda humanitària sinó que hauríem de parlar de solidaritat humana i de solidaritat internacional. M'agradaria que vostès poguessin discutir amb mi més tard aquest concepte.

Concretament anem a veure el que està passant actualment. Es calcula que més de 7 milions de persones anualment estan afectades pels desastres provocats per guerres, conflictes armats, inundacions, hambrunes, és a dir, d'inundacions i d'èpoques seques, cada any tenim

almenys 7 milions de persones afectades per aquests tipus de fenòmens naturals, de calamitats naturals. Es calcula també que unes altres desenes de milions estan desplaçats o són refugiats, desplaçats a l'interior d'un mateix país o refugiats a països veïns, víctimes per tant de conflictes o d'intolerància i altres formes de persecució. I és aquí on penso que és obligatori, és un deute i un acte de justícia, el retre un homenatge als milers de treballadors d'allò que es denomina l'ajuda humanitària que jo diria solidaritat humana. Són milers de persones que abandonen el confort de les seves famílies, dels països on viuen, i accepten el desafiament i el repte d'anar a treballar en unes condicions extremadament difícils, condicions que ells ni coneixen a vegades, sencillament per l'interés de minimitzar el sofriment i d'aportar una mica d'esperança a altres persones en situacions desesperades. Són milers de joves, jo he parlat amb molts joves, i tenim el deure i l'obligació moral de fer-los aquest homenatge perquè estan fent en el nostre nom allò que molts de nosaltres no estariem preparats per fer. És fàcil donar diners, donar un llapis, compartir béns materials però no és gens fàcil oferir-se a si mateix abandonant allò que és el teu ambient, el teu entorn i dir vaig a passar dos, tres o cinc anys per exemple, com alguns que van anar a Moçambic, uns altres van anar a Afganistan, uns altres a Cambotja. És en aquests treballadors d'ajuda humanitària en qui estic pensant i els dic a tots vostès que hi pensin i els hi donem un senyal de respecte.

Per altra banda, és veritat que sense l'ajut humanitari nosaltres podríem tenir pèrdues humanes molt més elevades que les que tenim. Per tant, cal dir que les institucions, no només les persones, sino les institucions que presten ajuda humanitària fan un treball imprescindible. El que vull dir amb això és que l'ajut humanitari és inqüestionablement important i nosaltres ho reconeixem. Aquells que són els treballadors de l'ajut humanitari presten un treball inestimable pel seu valor i, per tant, no anem a posar-ho en qüestió. El que proposo és dir de quina manera podem fer-ho millor. Amb aquesta nota d'apertura de reconeixement abordaré alguns aspectes que crec que en aquestes relacions han de ser repensats i han de ser vistos des d'un altre angle.

Abans també m'agradaria recordar que l'ajuda humanitària apareix sempre en un moment en que s'esgoten totes les altres maneres de funcionament. Tots els altres sistemes de funcionament han estat exhaurits, i és allà quan l'ajuda humanitària sempre apareix en un moment de crisi. Però no hem d'oblidar que les crisis són provocades per éssers humans, per tant, les crisis poden ser evitades. No hem de mirar l'ajuda humanitària com si fos una cosa que ens hem d'acostumar a viure amb ella i perfeccionant la manera de poder aportar aquesta ajuda humanitària sense qüestionar el perquè de tanta ajuda humanitària i com reduir-la. A mi m'agradaria dir-ho perquè ens en fem càrrec. La Creu Roja Internacional calcula que l'any 1994 van ser mobilitzats quasi 3.4 bilions de dòlars, amb b de Barcelona, és a dir, que són molts diners per l'ajuda humanitària. Però això va ser per l'ajuda humanitària, no pel desenvolupament. Es calcula que el mateix any van ser 4.2 milions de tones de menjar que van ser canalitzats per respostes d'emergència. És molta quantitat, és a dir, 4 milions de tones significa que és una indústria que està mobilitzant avions, vaixells, cotxes, camions i capacitat de gestió que està canalitzant aquestes ajudes d'emergència. Per tant hem de preguntar-nos: aquest esforç en diners o en mitjans o en capacitat humana de les persones que es mobilitzen, o bé en els sistemes de gestió i d'administració, estan en un lloc correcte? Les persones diran sí perquè si no fessim això aleshores les persones moririen i passarien moltes més dificultats. Això és veritat, però hem de recordar el cost humà, el cost econòmic i el cost d'inversions que es fan cada any en bilions de dòlars, perquè no és un any sino que això es fa repetidament, aquests milions de tones de menjar es mobilitzen cada any.

Hem de pensar, per tant, en deu o vint anys, què ens costa a tots nosaltres això? I aleshores comencem a qüestionar el volum, i és això el que volia dir, el volum de l'ajuda humanitària actualment es transforma en una veritable indústria, és una indústria, i nosaltres hem de qüestionar-nos si volem que aquesta indústria continui creixent al ritme que està creixent. És el nostre interès com a societat, com a comunitat internacional, que aquesta indústria continui creixent com està creixent ara? Aquesta és una pregunta que m'agradaria deixar-la perquè vostès hi pensin. Perquè hem de recordar que l'ajuda humanitària sempre arriba tard, sempre tard. Jo, fa poc, ja deia que arriba en el moment en que els sistemes de funcionament d'una determinada societat s'han acabat, s'han trencat, quan la capacitat del diàleg entre les diferents parts ha deixat de funcionar o arriba quan ja hi ha hagut moltes morts i, en molts casos, pagant un gran preu en termes de confiança entre les parts. I és allí quan apareix l'ajuda humanitària. Per tant, amb aquest volum i amb la mobilització de tots aquests recursos encara arriben tard, només per a remediador. Això val la pena?

I la pregunta que també vull fer és la següent: l'ajuda humanitària, per molt bé que es faci, perquè arriba tard i per totes les raons que he dit, no cura els problemes, és un paliatiu. Un paliatiu vol dir que és un remei, és només una mica perquè no faci tant de mal la ferida, però la ferida segueix fent mal, no resol res. És a dir, qualsevol inversió és important, és útil quan resol problemes, però una inversió tan gran en costos humans, materials i financers tan grans i a sobre per no curar. Hem de continuar així? No ho sé. És una pregunta que jo deixaria també perquè vostès poguessin reflexionar.

Ara bé, nosaltres en general parlem d'ajuda humanitària. Jo, com deia, és una indústria i és una màquina sofisticada, ara i cada vegada més sofisticada encara. En general resol alguns problemes en termes de quantitat. Sabem quantes tones de menjar podem enviar, podem saber quantes vides podem salvar, quines quantitats de medicaments podem transportar i, en general, nosaltres ens limitem a fer una anàlisi quantitativa però no hem tingut encara la capacitat de fer una avaluació qualitativa, i és això el que em proposa la Fundació que jo faci, és a dir, parlar del tema qualitatiu, parlar de la qualitat dels resultats que es poden obtenir.

Però abans de passar als resultats m'agradaria parlar de la qualitat de la pròpia assistència humanitària. Mirin, vaig a parlar de la meva experiència, de l'experiència de Moçambic. Quan nosaltres vam declarar un estat d'emergència, en un període molt curt de menys d'un mes, teníem a Moçambic quasi 400 organitzacions diferents, organitzacions, ONG, agències d'ajuda humanitària de tot el món. Vol dir això que Moçambic estava en conflicte, s'havia trencat la confiança entre aquells que políticament tenien l'obligació de protegir els ciutadans, perquè els ciutadans no confiaven ja ni en els polítics que estaven en el govern i molt menys en aquells polítics de l'oposició. Aleshores, de repent vam estar envaits per quasi 400 grups diferents, d'actuació completament diferent, que van entrar en el nostre país. La primera reacció va ser la confusió, vam estar completament tots confosos perquè no sabíem com relacionar-nos amb ells, però van venir en un moment en què les persones estaven desesperadament buscant menjar, aigua, medicaments i un lloc on poder refugiar-se, per tant les persones estaven en una situació que no podien buscar opcions, només els quedava acceptar allò que venia de fora i de vegades arriba en un termini massa llarg de temps.

El que passa és que les persones no tenen capacitat de resistir, quan es tenen fills que han de menjar, quan vostè mateix està passant fam, sigui qui sigui el qui apareix que doni una mica de pa, fins i tot la dignitat es pot vendre per aquesta mica de pa. Això vol dir que l'emergència, quan apareix, apareix de cop i és com una allau que cau sobre nosaltres i a vegades en lloc d'ajudar a resoldre els problemes el que fa és pesar molt. Pesa molt i fa molt de mal i, sobretot, fa mal a la nostra pròpia dignitat, perquè els que arriben amb l'emergència parteixen del principi, i tornem al tema, de que volen ajudar, però els termes de l'ajuda són definits per qui

ajuda, no per mi, perquè jo no tinc la possibilitat de poder triar, de poder dir que no vull plats sino que vull blat de moro, jo no puc dir que no vull oli sino que el que vull és un altre tipus d'aliment. En lloc de portar-me tal cosa jo necessito una aspirina. Però els que porten l'ajuda humanitària el que porten és un paquet ja fet, ja preparat, i venen amb aquest paquet i me'l donen a mi. Aleshores jo si he de triar on vaig a buscar una cosa, on vaig a buscar l'altra cosa, no hi ha temps. I no donen temps tampoc per consultar-m'ho, demanar-me a mi què és el que vull. Què és el que necessites? Ells decideixen abans per mi el que necessito i m'ho ofereixen, m'ho donen. Però encara pitjor, com jo estic ferida, aleshores tinc la confiança trencada, ja no crec en l'Estat ni tampoc en l'oposició, aquells que venen jo els miro amb l'esperança de que amb l'esperit de solidaritat em respectaran molt millor la meva dignitat, i respectaran millor les meves aspiracions. Però no tenen temps d'ascoltar-me, no tenen temps de preguntar-me i, amb la millor de les intencions de voler ajudar, el que venen és a trepitjar a sobre de les ferides obertes que jo tinc, perquè m'imposen patrons.

I vaig a donar un exemple molt concret que va passar a Moçambic. Nosaltres mengem tots arròs, blat de moro, sucre. Van portar una gran quantitat de blat i van començar a distribuir blat per tot el camp, la gran majoria de la nostra població no menja blat, no menja pa, menjaven mandioca, però blat no, i es va introduir l'hàbit de menjar pa en un país que no produeix blat i, aleshores, quan se'n va anar l'emergència i van retirar el blat que havien ofert no teníem capacitat per continuar donant blat a les poblacions rurals. Però ningú ens ho havia preguntat abans perquè venia tot en un sol paquet. Van distribuir aquest blat i alguns d'ells, algunes ONG van estar molt sorpreses perquè vam dir nosaltres no volem blat. I van dir com és que vostès no volen blat? És evident per tant, que per un europeu una cosa bàsica de l'alimentació quotidiana com és el pa, el pensament més normal és que pensi que la gent de Moçambic també menjarà pa, però no és això, la gent de Moçambic no menja pa. Els paquets d'ajuda humanitària són paquets uniformitzats, homologats, envien els mateixos a Moçambic que a Cambotja, són els mateixos paquets, són paquets uniformitzats, tots iguals. Què és el que està passant? El meu background, la meva base cultural com africana, és obvi que és diferent del background dels asiàtics, de la cultura dels asiàtics o d'Amèrica Llatina, per exemple de Guatemala, de Nicaragua o un altre país. No és el mateix ni el dels europeus ni el dels asiàtics. Quan s'està preparant emergència, aquí a Europa o als Estats Units, no recorden aquells matisos culturals i diuen que volen fer ajuda humanitària. Sí, però no poden uniformitzar l'ajuda humanitària, la uniformització sense consultar-nos a la fi acaba per ser una gran arrogància. És a dir, jo sé el que necessiten vostès, vostès són tots iguals siguin llatinoamericans, siguin africans. I no és veritat, no som tots iguals. No som iguals som diferents.

Una altra forma d'uniformització és que es parla de camps de refugiats, de desplaçats civils, i moltes vegades no es té en compte que entre els civils hi ha homes, dones i nens. I, com són dones i nens, els serveis, els serveis mèdics, han de ser categoritzats, les dones necessiten un ginecòleg, els homes no, els nens necessiten un pediatre. Jo ho vaig comprobar en els camps de refugiats i vaig demanar on estan els pediatsres, on són? I em van dir no, no, envien metges de medicina general per a tothom. I, quan es parla amb les persones diuen estem molt preocupats perquè aquí existeixen grans problemes d'abusos sexuals de les dones i els nens, problemes de la sida, però com es diu que s'està preocupat si jo com a dona no puc anar al centre mèdic i parlar de ginecologia si no hi ha un ginecòleg? Sabem tots que en els camps de refugiats a vegades el 60-70% de les persones refugiades són dones i són nens, com tractem els nens sense pediatsres i enviem metges de medicina general? Els medicaments són tots iguals per tothom, es té molt bona voluntat per aportar l'ajuda però les persones no són iguals. Fins i tot en el mateix país, la mateixa població no es pot uniformitzar. S'ha de tenir en compte qüestions, per exemple, d'higiene, s'han de tenir en compte els temes de l'edat, hi ha persones

més grans que necessiten un tractament diferent dels nens per exemple. Hem de qüestionar, tornar a veure i pensar que aquests paquets d'emergència que enviem s'han d'enviar en funció de les persones que volem servir, que l'emergència ha de ser vista en funció d'aquelles persones que hem d'assistir i no només en funció de qui la dona. No és en termes de qui vol donar sinó en termes de servir millor, per això parlo de solidaritat. Si parlo de solidaritat respectaré millor les diferències i els matissos que existeixen, no els tractaré com si fossin tots iguals perquè això no té cap sentit.

Penso també que hi ha un altre problema. Inconscientement nosaltres col·loquem les poblacions en una situació que se senten violentats. Sigui pels polítics, que sembla que siguin ells que estiguin fent guerra, fins i tot també estan violentats per la manera en què es fa l'ajuda humanitària. O sigui que ho estan de les dues maneres. La violència no és física és psicològica, és de la manera com es fan les coses. De vegades fins tot arriba a ser una humiliació, ens sentim humiliats i, molt pitjor encara, al final tothom espera que ho agraiem, no tenim una altra alternativa. La nostra dignitat queda reduïda, la nostra identitat queda molt baixa, tanmateix hem de dir moltes gràcies, no tenim cap altra alternativa. Com podem estructurar la solidaritat humana? Jo tinc la meua amiga, el meu germà, el meu veí, jo no miro tothom de la mateixa manera, faig una distinció, els pregunto perquè tothom té experiències diferents. Per exemple en els camps de refugiats hi ha metges, arquitectes, hi ha persones que tenen estudis i no tots són iguals, moltes persones tenen experiència com administratius, han treballat a l'Administració dels seus països, són funcionaris, hi ha una experiència no només intel·lectual i de pràctiques, amb l'avantatge d'estar inserits dins la cultura de les persones a les quals nosaltres volem servir. En general, i relacionat també amb el menjar, l'experiència d'altres camps on jo ja he estat, sembla que haguem de decidir només nosaltres com s'han de fer les coses. Tot molt ben enquadrat fent grups de deu aquí, grups de deu allí, qui ho ha dit que s'ha de fer així? En la meua llengua, en la meua experiència jo no conto de deu en deu, conto de cinc en cinc, després dic cinc més u, cinc més dos, cinc més tres. No tinc el mateix raciocini decimal de la mateixa manera que vostès. Per això potser prefereixo el número set en lloc de preferir el número deu. Potser perquè el número set té més sentit per nosaltres que no pas el sistema decimal. És a dir que aquelles persones que estan allà no són una massa per absorbir, tenen un nivell per oferir coneixements molt diferents, que entenen molt més la cultura de les persones. S'ha de ser més humil, s'ha de tenir una actitud molt més humil i més modesta que no pas tal com es vol fer l'ajuda humanitària.

Ara voldria intentar analitzar l'experiència de dones i nens, que és amb qui més he treballat jo. En la major part dels casos la indústria de l'ajuda humanitària, de l'ajuda d'emergència, en el moment en que s'aconsegueix establir la situació política surt d'allí i va cap a un altre país. I deixen aquest país, em deixen a mi com a dona, em deixen a mi com a nena, en una situació que dic, i ara què? I ara que s'ha acabat aquella situació, ara què? En l'exemple de Moçambic, nosaltres teníem molts milers de persones d'ajuda humanitària. Quan es van aconseguir realitzar les eleccions a Moçambic, de la mateixa manera que van arribar van desaparèixer, se'n van anar. Cap a on van anar, doncs? Perquè en aquella època van posar tota la logística, els cotxes, etc., d'un dia cap a l'altre. Ens miràvem els uns als altres i vam pensar, i ara què serà de nosaltres? Hem de pensar en les novetats, de moment ja s'han introduït elements nous a la nostra vida, ara formen part de la nostra vida. Com he dit, s'havia trencat tot el sistema de comunicació, de diàleg, dins el nostre poble. Pel que fa a l'emergència quan ja se n'ha anat deixa a totes les persones en una situació moltes vegades d'abandó, en una situació d'imptència, molt més imptents que abans. És necessari fer una reconstitució de tots els processos. Què vull dir amb això? És veritat que ells se n'han d'anar, l'emergència és l'emergència, però és necessari en el procés d'emergència introduir tanmateix els elements d'integració, valorització, de coneixement de les experiències del lloc, perquè aquestes

persones amb la seva experiència ho digeriran, seran capaces de seguir amb tot allò que se'ls hi ha portat quan aquelles persones d'emergència hagin marxat. L'emergència ha de deixar de controlar les vides de les persones que vol assistir, de controlar les institucions i deixar-los un espai perquè la capacitat local, tot i que sigui emergència, es reforci perquè ells puguin continuar en una posició de més força els processos de desenvolupament. Vull dir, en altres paraules que l'emergència, si està mal digerida, enlloc de resoldre el que fa és debilitar el sistema d'organització dels assumptes públics. Tot això no és intencionadament per fer-ho malament. Tot això passa perquè la perspectiva d'ajut està feta, està cuinada des d'aquí. Això ha de canviar, s'ha de cuinar des d'allà mateix. És molt necessari perquè d'aquesta manera serà més eficaç, serà més humana per construir aquests ponts de solidaritat. Però ha de ser així, ha de ser així mateix.

Vaig estar en països d'Àfrica, Amèrica Llatina, Àsia, també a Bòsnia. Aquest, també és un altre punt que jo vull cridar l'atenció. Nosaltres ens hem acostumat a viure amb emergència com si fos veritat que és un mal necessari. No és un mal que nosaltres hem d'acceptar que ha de créixer, no, parlem d'inversió, que sigui suficient aquesta inversió. Qui no sap d'aquí entre nosaltres, com a comunitat internacional, que tots els anys a Bangladesh hi ha inundacions que arrasen cada any moltes famílies i moren moltes persones. Sempre correm quan passa tot això, però aquelles aigües poden ser controlades, poden ser conduïdes per tal de provocar menys sofriment humà i reduir la incidència de l'emergència, però no fem cap inversió, per tal de prevenir-ho.

Quan preparàvem l'informe per a les Nacions Unides vam fer menció al tema del Congo. Quan vaig estar a Goma vam veure que hi hauria una explosió. L'explosió hi seria sense cap dubte, estava claríssim el que passaria al Congo. Però qui va fer alguna cosa perquè això no es produís? Quan va passar, correm-hi tots, no? Hi ha una situació de crisi que pot destruir i matar moltíssimes persones. Nosaltres no hi fem res. Les nostres consciències no estan preparades per anar cap allà. En el cas de Bòsnia, aquí, a Europa ja se sabia que passaria el que va passar i no es va fer res per prevenir-ho. Ara, tothom hi va. Qui diu això, diu a d'altres parts del món. Això què vol dir? Que estem acostumats, paral·lelament a que hi ha el conflicte, amb el que després succeeix. Hem de reduir el marge, la incidència de l'emergència, hem de reduir la incidència del conflicte i concentrar-nos en la prevenció. Les consciències dels ciutadans del món han d'estar suficientment alerta quan hi hagi senyals de crisi enfront i no només actuar quan ja han passat les coses.

Quan a Moçambic hi havia crisi, en una situació d'emergència vostès aquí mai no han vist un moçambicà ben vestit, somrient, han vist moçambicans molt mal vestits. Fins i tot per mobilitzar recursos han de mostrar la imatge de la degradació per tal que les persones es conscienciïn del que passa. S'ha d'arribar a un nivell de degradació tan baix? Com aquí quan va passar amb el cas de Sarajevo. Doncs abans que s'arribi a aquest punt s'ha de reaccionar. En aquesta relació d'emergència-ajut, ajut d'emergència, nosaltres responem a la imatge de degradació humana i no responem a senyals de que es pugui prevenir. No responem a senyals que promoguin el desenvolupament abans d'arribar a aquestes misèries. Pel que fa al sofriment, a la prevenció del sofriment, això és un problema molt important. Les Nacions Unides han estat creades com una casa comuna perquè nosaltres no tinguéssim els horrors de la Primera i de la Segona Guerra Mundial i no es repetissin, és per això que es van fer les Nacions Unides. Però avui dia les Nacions Unides es passen més temps a generar conflictes que no a prevenir conflictes. Es passen el temps discutint com s'ha de manar això, com s'ha de manar allò. Jo això ho vaig preguntar al Consell de Seguretat i vaig dir que estàvem amb els papers canviats. Voldríem viure en pau i harmonia, que hi hagués harmonia entre els uns i els altres, però ara anem cap a enrera, anem enrera intentant pensar com ho podem remediare tot això, però no curem les

ferides. La humanitat està quedant ferida, malalta. D'aquí a cinc dies algú pot pensar allà pot explotar això i realment explota. Oh, què ha passat? Quan ja ha passat.

En termes d'impacte de forma general, i així acabem, el que voldria dir és que les persones poden tenir falta de menjar, poden tenir falta de medicaments, les persones poden ser traïdes per les persones que les han de protegir. Del que es tracta és de tenir un gran sentit de dignitat i sentit del respecte. En aquestes condicions és com hauríem de tractar-ho, sempre d'igual a igual. Ens hem de tractar d'igual a igual, no dient allà hi ha uns i aquí uns altres, això no és ajut humanitari! Avui es parla de que els països desenvolupats parlen d'ajut de desenvolupament, no parlen de promoure en termes de solidaritat el desenvolupament. Aquesta història d'ajudar ..., o ens reconvertim o ... Ja s'han preguntat alguna vegada vostès si nosaltres els africans allà on estem els podem ajudar d'alguna manera a vostès? S'ho han preguntat alguna vegada? Ja ho han pensat alguna vegada? Jo ja ho he pensat. Perquè es pensa que des de l'hemisferi Nord només es pot ajudar a l'hemisferi Sud i no podem fer-ho a l'inrevés, de l'hemisferi Sud cap a l'hemisferi Nord? Què és aquí el que ha canviat? Perquè parlem sempre d'ajut? Parem de parlar d'ajut. El que hem de fer és cooperar, construïm relacions entre els uns i els altres.

Acabarem aquí. Em sembla que he fet una primera introducció i ara crec que és millor passar al torn de les preguntes perquè això ens ajudarà a esclarir alguns dubtes. Moltes gràcies.